

Roman Vojtechovský:

Posunkový jazyk alebo znakový jazyk - je to dilemma? Nie!

Niekedy sa vám stalo, že neviete sa rozhodnúť, ktorý termín je správny - posunkový jazyk alebo znakový jazyk? Alebo tieto 2 termíny ako synonymum sa môžu používať na Slovensku?

Naša odpoveď znie: Na Slovensku sa používa termín "posunkový jazyk" a v Čechách "znakový jazyk".

To isté tvrdili i naši jazykovedci napríklad Patráš, Krško, Štefánik, Klincková a Glovňa a pracovník Dočkal, od ktorých sme dostali odpoveď osobným emailom v októbri minulého roku, že **terminologické slovné spojenie posunkový jazyk sa tradične ustálilo v slovenských podmienkach.**

Ďalšia odpoveď od jazykovej poradkyne Vančovej (2008) z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra: „*Pomenovanie posunkový jazyk je v slovenčine rokmi ustálené, a aj keď je prídavné meno posunkový utvorené zo slova posunok vo význame „pohyb (rukou), ktorým sa niečo vyjadruje“.* Nepredpokladáme, že by sa posunkový jazyk vnímal len ako súbor spontánnych gest, čo potvrdzuje aj definícia posunkovej reči v Encyklopédii jazykovedy ako „*prirodzeného dorozumievacieho prostriedku nepočujúcich v styku s rovnako postihnutými aj počujúcimi; ... účelových pohybov jednej alebo oboch rúk sprevádzaných nápadným výrazom tváre*“.

Avšak na termín **znakový jazyk** mali všetci jazykovedci totožný názor. Uviedli, že v spojení znakový jazyk je prídavné meno, ktoré je odvodené od podstatného mena znak, čiže viacvýznamové. Podľa Horeckého (1983, s. 47) znak „*je niečo, čo stojí za niečo iné. V každom prípade teda musí ísť pri znaku o dve veci: na jednej strane prvotná vec (vec v najširšom zmysle, teda aj pojem, predstava, fikcia), na druhej strane vec, ktorá má schopnosť prvú vec zastupovať, nejako na ňu poukazovať. Táto druhá vec môže*

mať rozličnú povahu: môže to byť konkrétny objekt, ale aj obraz, zvuk, rad tónov. Z jazykových útvarov môže byť touto vecou morféma, slovo, veta, ale aj text."

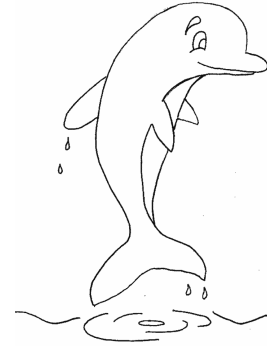
Pre potvrdenie uvádzame príklad: *delfín* (má ocelovo sivý chrbát a krátko vytiahnutú papuľu, je skákavé a inteligentné zviera) môže byť zastúpený slovom, posunkom, predmetom, obrázkom, fotografiou.

delfín

Obr. č. 1: Delfín zastúpený slovom.

Obr. č. 2: Delfín zastúpený posunkom.

Obr. č. 3: Delfín zastúpený obrázkom.

Obr. č. 4: Delfín zastúpený fotografiou.

Obr. č. 5: Delfín zastúpený predmetom.

Glovňa (2008) tvrdil, že znakový jazyk je navyše „strešným pojmom pre všetky semiotické¹ systémy, ktorých základná jednotka má znakový charakter. Tak je náš bežný hovorený jazyk znakový jazyk, takisto písaná podoba jazyka, ba dokonca aj posunkový jazyk je znakový jazyk. V posunkovom jazyku sa stáva základným semiotickým a komunikačným prvkom posunok: ten nadobúda znakovú funkciu".

Vieme, že väčšina laikov i nezainteresovaných odborníkov vychádza od anglického termínu sign language ako znakový jazyk, avšak na Slovensku sa

¹ Semiotika = veda skúmajúca znaky a znakové sústavy ([online], cit. 16. 10. 2009).

bude používať termín posunkový jazyk ako prirodzený jazyk nepočujúcich a nie znakový jazyk.

Literatúra:

GLOVNÁ, J. Osobný email. [21. 10. 2008].

HORECKÝ, J. *Vývin a teória jazyka*. Bratislava : SPN, 1983.

Semiotika. [online]. [cit. 16. 10. 2009]. Dostupné na WWW: <www.slex.sk>

VANČOVÁ, I. Osobný email. [27. 10. 2008].

Obrázky delfínov z internetu.

Tento text bol zverejnený v časopise Infonep, 2009, roč. III., č. 11-12, s. 24.